

Digitalizacija arhivskih zbirki u Državnom arhivu u Bjelovaru

Senad Adulović

U Državnom arhivu u Bjelovaru posljednjih se godina krenulo u intenzivniju digitalizaciju arhivskog gradiva u cilju zaštite, pohrane i prezentacije izvornika u digitalnom obliku. Prioritet u digitaliziranju imalo je starije i povijesno važno gradivo. Rezultat takve strategije je digitalizacija tri arhivske zbirke gradiva nastalog u razdoblju od 17. do 20. stoljeća: HR-DABJ-297 Zbirka pečata, HR-DABJ-504 Armales i HR-DABJ-694 Zbirka isprava. Ove zbirke sadrže značajne povijesne podatke koje se tiču vojnog, ekonomskog i administrativnog ustroja stvaratelja iz vremena kada je bjelovarsko i šire područje bilo u sastavu Vojne krajine i razdoblja nakon pripajanja matici Hrvatskoj. Ovdje su prezentirane povijesno i vizualno najvažnije i najinteresantnije arhivske jedinice iz navedenih zbirki.

Zbirka pečata u izvorniku sadrži 498 pečata nastalih od 18. do 20. stoljeća. Od toga je 486 pečata iz 20. stoljeća nastalih radom stvaratelja iz domene uprave, politike, gospodarstva, odgoja i obrazovanja (npr. sportskih i kulturno-umjetničkih društava, škola, privrednih organizacija), a 12 pečata potječe iz vremena Vojne krajine. Digitalizirani su svi pečati iz vremena Vojne krajine i manji broj pečata iz 20. stoljeća nastalih radom najvažnijih upravnih tijela i gospodarskih subjekata sa šireg bjelovarskog područja. Za pečate iz 20. stoljeća koji nisu digitalizirani izrađen je arhivski popis s opisom dvodimenzionalnih otisaka pečata na papiru.

U zbirci se posebno ističu dva pečata Varaždinsko-đurđevačke graničarske pješačke pukovnije br. 6. Đurđevac. Na žalost, na podlozi jednog od pečata gravura teksta i simbol dvoglavog orla teško su čitljivi i uočljivi zbog oštećenja uzrokovanih utjecajem atmosferilija i mikroorganizama, dok je drugi pečat očuvan u puno boljem stanju bez većih oštećenja s čitljivim tekstom

Varaždinske pukovnije br. 6. i gravurom dvoglavog orla, simbola Austro-Ugarske Monarhije.

U jako dobrom stanju sačuvani su pečati III. Hercegovačke satnije i IX. Križevačke satnije (Vojni Križ) koje su bile u sastavu Varaždinsko-križevačke graničarske pješačke pukovnije br. 5 Križevci, kao i jedan pečat III. Severinske satnije i dva pečata VI. Pitomačke satnije kojese bile u sastavu Varaždinsko-đurđevačke graničarske pješačke pukovnije br. 6. Đurđevac. Iako na pojedinim pečatima postoje manja oštećenja to ne utiče bitno na njihovu čitljivost. Osim pukovnijskih pečata u zbirci se nalazi i pečat Poglavarstva kraljevskog i slobodnog grada Bjelovara iz 19. stoljeća, čija je posebnost je u tome što je pečatu navrh gravure naknadno umetnut simbol kraljevske krune iznad povijesnog grba grada Bjelovara.

Digitalizacija pečata izvedena je u dvije faze. Prva faza obavljena je u Državnom arhivu u Bjelovaru, a skenirani su isključivo donji dijelovi pečata iz vremena Vojne krajine, ukupno 9 digitalnih snimaka veličine 14,7 MB. Druga faza digitalizacije povjerena je vanjskom suradniku koji je digitalnim fotoaparatom snimio sve pečata iz Vojne krajine i manji broj pečata iz 20. stoljeća u trodimenzionalnom obliku, a rezultat toga je 30 snimaka veličine 318 MB. Snimci su pohranjeni u Digitalnoj zbirci pečata HR-DABJ-1201-7.

Jedna od vrijednijih zbirki u Arhivu je Zbirka armales, koja trenutačno sadrži grb porodice Tarbuk. Radi se o dokumentu kojim je car Franjo Josip I. 1853. godine dodijelio umirovljenom satniku Varaždinsko-križevačke graničarske pješačke pukovnije br. 5 Michaelu Tarbuku plemićku titulu i grbovnicu zbog zasluga u vojnoj službi i na bojištu. Grbovnica je u izvorniku preuzeta u metalnom okviru

Isprava cara Ferdinanda I. grofu Izidoru Jankoviću od Daruvara

(koricama) dimenzija 32,5 x 55,5 cm, u kojem se čuva. Grbovnica je ukoričena u tvrdom baršunastom uzevu, a na prednjoj strani korica utisnut je dvoglav carski orao. Sastoji se od šest listova koji su razdvojeni prozirnim listovima, a grafički prikaz grba porodice Tarbuk ukrašen je heraldičkim simbolima. U svrhu zaštite izvornika korisnicima se na uvid daje kopija grbovnice, koja će nakon digitalizacije biti dostupna i online. Digitalizirani snimci su pohranjeni u Digitalnoj zbirci armales HR-DABJ-1201-9, koja sadrži 11 snimaka veličine 568 MB.

Iz Zbirke isprava izdvojena je za digitalizaciju sajmovna povelja izdana 1837. godine od strane cara Ferdinanda I. grofu Izidoru Jankoviću od Daruvara, koja mu daje posebno pravo da se u gradu Daruvaru pored redovnih sajмова mogu održavati sajmovi povodom vjerskih blagdana (korizma, Spasovo, Sveta Ana i Velika Gospa). Isprava je u izvorniku pisana na latinskom jeziku dok je prijevod na hrvatskom jeziku izdvojen i priložen uz povelju. Povelja je ukoričena i obložena crvenom kožom. Na prednjoj strani korica dominira pozlaćeni ugravirani grb Kraljevine Ugarske. Zbog svoje povijesne, kulturne i umjetničke važnosti povelja je 2013. restaurirana u Laboratoriju za konzervaciju i restauraciju Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu. Digitalizirana je 2018. godine snimanjem digitalnim fotoaparatom od strane vanjskog suradnika. Digitalizirana isprava sastoji se od 19 snimaka u veličini od 1,273 GB i pohranjena je u Digitalnoj zbirci isprava HR-DABJ-1201-10. ■

INFO

Digitalni arhiv DABJ:
<http://dabj.hr/digitalni.php>